

رئیس اسلام و اخلاق دانشگاه تبریز که برادران دینی و دینی من در تظاهرات
راه موفقیت

عدالت و نیکی به بخشش
بخویشانندان است

تمدیل قوای سه گانه
فکر، شهوت، غصب؛ است

کمراهی
گناه پنهان گناه آشکارا
گناه بغير کمراهی و موجب
ذلت است

مکارم اخلاق

(و هن یوئی الحکمة فقد اوئی خیراً کثیراً)

شنوندگان محترم

در سخنرانیهای گذشته، قوای سه گانه فکر و شهوت و غصب را، که اساس و منشاء تمام حادثی است که در جهان واقع شده، با تصریح و تشریح اصول فضائل چهار گانه - حکمت، عفت، شجاعت و عدالت را در شماره ۱۵ این مجله بعرض رسانیده، اینک در قواییکه انسان را، و ادار بعمل میکند بسخراپی خود ادعا میدهیم *

اراده

تمام اعمال و کرداریکه از ها سر بریزند، بواسطه اراده است، اراده یکی از قوای مؤثر بشر است - اراده انسان را بتصور اعمالی و ادار میکند از اراده دو قسم عمل ناشی میشود دافعه و هانعه - اراده گاهی هارا و ادار بعمل میکند، و گاهی هارا منع از عمل، اراده اعم از دافعه و هانعه منبع و سرچشم تمام خیر و شر است تمام فضائل از قبیل حکمت، شجاعت، عفت، عدالت ناشی از اراده است، و تمام ردائل از قبیل دروغ و بخل و نعما و تغییب ناشی از اراده همیباشد، سرنجات از حادث هولناک اراده است؛ اراده عنوان رجال بزرگ است، اراده هارا بردفع پرحداده بزرگی میکند.

فلسفه و علماء عالم اخلاق گفته اند کسیکه در عمل سنتی میکند بی اراده است،

سنگیرت ترین الفاظ در گوش رجال دانای با اراده کلمات نمیدانم، استطاعت ندارم؛ مجال است، ممکن نیست، و این قبیل واژه‌ها است، هیکوئید باید بداینی و عمل کنی و در امور اجتهاد و استنباط داشته باشی، کلمات مجال، غیرممکن در قاموس رجال بزرگ یافتنمیشود.

اراده متوجه امور خوب و بد است، چه اعمال و کردار انسان منحصر بهیر و شر عیب‌اشد، نیروی اراده در اشرار قویتر از اخیار است، زیرا در اعمال قوه شهوت و غضب حد افراد را دارند، اصلاح اراده اشرار اندرز و نصائح و ایجاد عاطفه و رحم و اینگونه صفات است تا هنجر به مجازات و کیفر شود.

حریت اراده

مسئله - جبر و تفویض یکی از موضوعات بسیار مهمی است، که عقول را از قدیم الایام بخود مشغول کرده است، و نزاع و جدال بین فلسفه قدیم و جدید، و رجال دین و اخلاق ایجاد کرده است یکدسته از فلسفه یونان از قبیل رواقیون قائل باختیار و دسته دیگر قائل بجهنمند. و از شرح آن چون هوجب تفصیل و تاویل است صرف نظر هیکنم، و از تجزیه و تحلیل دلائل قائلین بجهنم و تفویض، با برآهین عقلی و نقلی بطیلان هر دو عقیده هیزن و مسلم است، خاصه شریعت مقدس اسلام بطیلان دو عقیده سخیفه را تادرجه یکه بمنزله محسوس است روش نموده و طریقه صحیح را برای هدایت هردم بیان فرموده

لاجبر ولا تفویض؛ بلک امر بین الا مرین

حول و قوه بشر از خداوند است، و قیام با هور در اختیار بشر، خداوند بما نیرو عطا فرموده، ولی بما در عمل و ترک آن اختیار داده است ما توانا هستیم یک کردار برا بجا بیاوریم یا ترک کنیم، و عقیده غیر از بین الامرین مستلزم رفع مجازات جرائم بشری یا مجازات در مقابل فعل مجبوری است که فاعل فعل دیگری بوده و بشر که بمنزله آلت واقع شده، هیل تیشه در دست نجاح میباشد، هل شخص ابطل جبر و تفویض، لغو بعثت تمام انبیا و کتب و صحف، در این صورت مجازات در مقابل جرائم مرتفع هیشود، و هرج و هرج سر تاسرگیتی را فراخواهد گرفت، در نتیجه بطیلان عقیده جبر و تفویض و صحت عقیده اختیار واضح و مسلم است،

لها مأكسيت وعليها ما اكتسبت

خوبی و بدی هر کسی معاول او است، و فاعل افعال نیک و بد بجای آور نداه فعل میباشد.

اناهد ينـاه السـبيل ، اما شـاگـرـا واما كـفـورـا

خداوند راه را بما نشان داده، اگر از راهی که بما اراده شده رهرو شدیم شاکریم والا کافر، و آیه یضل هنیشاء و یهدی هنیشاء در صورت عدم پیروی و پیروی از اراده طریق است، بنابراین اراده انسان در قیام بتصور افعال آزاد است، در نتیجه توجه شنوندگان گرامیرا، برای تعديل سه قوه فکر و شهوت و غضب، باز اراده متوجه میکنیم، که ها برای رسیدن بسعادت در تعديل سه قوه گفته شده، بیکی از قوای که باید متوسل شویم اراده است، یعنی اراده کنیم که در اعمال قوای اندیشه و غصب و شهوت، از حد افراط و تغیریط دوری جسته، و حد وسط عقول و و هشروع را اختیار کنیم، تا بتمام سعادت‌های فردی و جمعی نماییل شویم. درود بر مشنوندگان هیچتر میکه برای تعديل قوای سه گانه اراده خود را عملی می‌کنند.

پژوهشکار علوم انسانی و مطالعات فرهنگی همچو
ه، همچنان شجاعت